

Η Αγροτική Ανάπτυξη μετά το 2013

Καινοτομία και μεταφορά γνώσεων

*Μαρία Χαραμή
Μονάδα Α', ΕΥΔ ΠΑΑ*

Οριζόντια Προτεραιότητα & Εγκάρσιος Στόχος

Στην Πρόταση Κανονισμού για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης μετά το 2013, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην καινοτομία αφού, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα, **η καινοτομία αποτελεί:**

- **Οριζόντια προτεραιότητα:** «προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, τη δασοκομία και τις αγροτικές περιοχές» και
- **Εγκάρσιο στόχο:** μαζί με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή.

1. Μεταφορά γνώσεων
και καινοτομίας

(α) προώθηση της καινοτομίας και της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές
(β) ενίσχυση των δεσμών μεταξύ γεωργίας και δασοκομίας και έρευνας και καινοτομίας
(γ) προώθηση της δια βίου μάθησης και της επαγγελματικής κατάρτισης στη γεωργία και τη δασοκομία

2. Ανταγωνιστικότητα
όλων των τύπων γεωργίας
και βιωσιμότητα των
γεωργικών εκμεταλλεύσεων

(α) διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που αντιμετωπίζουν σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα, κυρίως των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με χαμηλό βαθμό συμμετοχής στην αγορά, των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με προσανατολισμό στην αγορά σε συγκεκριμένους τομείς και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που χρειάζεται να διαφοροποιηθούν ως προς τη γεωργία
(β) διευκόλυνση της ανανέωσης των γενεών στο γεωργικό τομέα

3. Οργάνωση της αλυσίδας
τροφίμων και διαχείριση
κινδύνων

(α) καλύτερη ενσωμάτωση των παραγωγών του πρωτογενούς τομέα στην αλυσίδα τροφίμων μέσω συστημάτων ποιότητας, προώθησης σε τοπικές αγορές και βραχείων αλυσίδων εφοδιασμού, ομάδων παραγωγών και διεπαγγελματικών οργανώσεων
(β) στήριξη της διαχείρισης κινδύνων στη γεωργική εκμετάλλευση

4. αποκατάσταση,
διατήρηση και ενίσχυση
των οικοσυστημάτων

(α) αποκατάσταση και διατήρηση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000 και της γεωργίας υψηλής φυσικής αξίας, και της κατάστασης των ευρωπαϊκών τοπίων
(β) βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων
(γ) βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους

5. Αποδοτικότητα των πόρων,
και αλλαγή προς μία οικονομία
με χαμηλές εκπομπές
διοξειδίου του άνθρακα
και ανθεκτική στην
κλιματική αλλαγή

(α) αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης νερού στη γεωργία
(β) αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης ενέργειας στον τομέα της γεωργίας και της μεταποίησης τροφίμων
(γ) διευκόλυνση της προμήθειας και χρήσης ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, υποπροϊόντων, αποβλήτων, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών εκτός των τροφίμων για τους σκοπούς της βιοοικονομίας
(δ) μείωση των εκπομπών υποξειδίου του αζώτου και μεθανίου από τη γεωργία
(ε) προώθηση της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα στη γεωργία και τη δασοκομία

6. Κοινωνική ένταξη,
μείωση της φτώχειας
και οικονομική
ανάπτυξη των
αγροτικών περιοχών

(α) διευκόλυνση της διαφοροποίησης, της δημιουργία νέων μικρών επιχειρήσεων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας
(β) προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές
(γ) ενίσχυση της προσβασιμότητας, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις αγροτικές περιοχές

Τι σημαίνει «Καινοτομία»;

Στην Πρόταση Κανονισμού για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης, η καινοτομία **δεν ορίζεται** γιατί:

- πρώτον, δεδομένης της ευρείας διαφοροποίησης της ΕΕ σε τεχνολογική ανάπτυξη και διαρθρωτικές συνθήκες, αυτό που είναι "νέο" σε ένα μέρος της ΕΕ μπορεί να μην είναι νέο σε κάποιο άλλο
- δεύτερον, προκειμένου ένα προϊόν, μία διαδικασία κτλ. να είναι καινοτόμο πρέπει όχι μόνο να είναι νέο αλλά **να μπορεί να εφαρμοστεί επιτυχώς**. Αυτό δεν μπορεί να κριθεί εκ των προτέρων.

Ωστόσο η Επιτροπή σε παρουσίαση της στην ομάδα εργασίας του Συμβουλίου αναφέρει:

- Καινοτομία σημαίνει προσεγγίσεις οι οποίες είναι **νέες και μετατρέπονται επιτυχώς σε πρακτικές λύσεις** (αναγνωρίσιμο μόνο εκ των υστέρων)

- Η καινοτομία αφορά **προϊόντα, διαδικασίες, υπηρεσίες, διαχειριστικά, οργανωτικά και κοινωνικά ζητήματα.**

Ένα παράδειγμα καινοτομίας

- Μία ελληνική εταιρεία από τη Θράκη, παράγει και εξάγει παγωμένο τσάι του βουνού με μέλι και λεμόνι:
- Το τσάι **Tununu**
- Απλή παραδοσιακή συνταγή, που αξιοποιήθηκε με ένα «νέο τρόπο» και έγινε εμπορεύσιμο εξαγωγίμο προϊόν
- Χρησιμοποιεί πρώτη ύλη από δικές της φυτείες και συνεργαζόμενους παραγωγούς
- Έχει κατοχυρώσει με παγκόσμιες πατέντες την παραγωγή και το ίδιο το προϊόν
- Θέλει να συνεχίσει τις δραστηριότητές της δημιουργώντας μία σειρά υγιεινών αναψυκτικών αξιοποιώντας τα βότανα της ελληνικής γης (παγωμένο χαμομήλι, τήλιο, φασκόμηλο κλπ.).

Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας (ΕΣΚ) για τη «Γεωργική Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητα»

Μέσα της πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης

Οι ΕΣΚ υλοποιούνται μέσω των επιχειρησιακών ομάδων :

- Οι επιχειρησιακές ομάδες των ΕΣΚ συστήνονται από αγρότες, ερευνητές, συμβούλους , επιχειρήσεις και άλλους φορείς (π.χ. ΜΚΟ, ενώσεις καταναλωτών)
- Οι επιχειρησιακές ομάδες καταρτίζουν ένα σχέδιο που περιγράφει το καινοτόμο έργο και τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Οι επιχειρησιακές ομάδες υλοποιούν καινοτόμες δράσεις μέσω μέτρων που χρηματοδοτούνται από τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) (μέτρα: συνεργασία, μεταφορά γνώσεων και ενημέρωσης, συμβουλευτικές υπηρεσίες, συστήματα ποιότητας, όλα τα μέτρα των επενδύσεων).

Τα αποτελέσματα τους θα διαδοθούν μέσω του δικτύου των ΕΣΚ (αναμένεται να συσταθεί στο 2^ο εξάμηνο του 2012)

Μέσα της Πολιτικής Έρευνας και Καινοτομίας της Ένωσης «Ορίζοντα 2020»

Στον Προϋπολογισμό του «Ορίζοντα 2020» περιλαμβάνεται ποσό **4,2 δισεκατομμυρίων ευρώ** για την έρευνα και την καινοτομία με επίκεντρο την επισιτιστική ασφάλεια, τη βιοοικονομία και τη βιώσιμη γεωργία.

Πιθανές δράσεις για την υλοποίηση της ΕΣΚ

- Έργα εφαρμοσμένης έρευνας
- Συσπειρώσεις
- Κέντρα καινοτομίας

Πιθανά Θέματα

- **Πρωτογενής παραγωγή:** Τεχνικές λύσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας με βιώσιμη διαχείριση των πόρων (π.χ. πράσινη τεχνολογία, ΤΠΕ, γεωργία ακριβείας)
- **Διαχείριση πόρων:** Βιοποικιλότητα, ιδιότητες οικοσυστημάτων, λειτουργικότητα του εδάφους, διαχείριση υδατικών πόρων για τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις (π.χ. υπόγεια άρδευση) και γενετικοί πόροι (π.χ. βελτιωμένοι σπόροι) (δημόσια αγαθά)
- **Βιοοικονομία:** Καινοτόμος τεχνολογία για τη βιοοικονομία (π.χ. βιοδιύλιση, ανακύκλωση και έξυπνη χρήση βιομάζας από τις καλλιέργειες, δάση, απορρίμματα τροφίμων. Παραγωγή πρωτεϊνών από φύκια κλπ.)
- **Βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού :** καινοτομία σε προϊόντα, υπηρεσίες , συστήματα διαχείρισης εφοδιαστικής αλυσίδας
- **Ποιότητα και καταναλωτές:** ποιότητα και ασφάλεια τροφίμων, υγιεινός τρόπος ζωής (πληροφόρηση καταναλωτών και επιλογές καταναλωτών)

(π.χ. τρόφιμα για εξειδικευμένες ομάδες καταναλωτών π.χ. ηλικιωμένοι, πάσχοντες από ασθένειες, παιδιά, τρόφιμα με διακριτά ποιοτικά χαρακτηριστικά κλπ.)

Γενικές παρατηρήσεις για την ΕΣΚ

- Αν και η ΕΣΚ παρουσιάζει ενδιαφέρον για όλα τα Κράτη Μέλη (ΚΜ) **κανένα ΚΜ δεν είναι υποχρεωμένο** να χρησιμοποιήσει τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης για να πετύχει τους στόχους της ΕΣΚ
- Ωστόσο, σε ορισμένα μέτρα (Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού) προβλέπονται **υψηλότερα ποσοστά στήριξης** για τις δράσεις των επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ.

Μέτρο: Δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης (αρθ. 15)

- Αυτό το μέτρο δεν είναι σχεδιασμένο για να ενισχύσει άμεσα την καινοτομία, αλλά **έμμεσα**, με:
- Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης, απόκτησης δεξιοτήτων, ενημέρωσης
- **Δράσεις επίδειξης** των ωφελειών από πρακτικές και τεχνολογίες – πολλές από τις οποίες μπορεί να είναι οικείες για ένα μέρος της ΕΕ αλλά σχεδόν άγνωστο για το άλλο **NEO**
- **Δράσεις ανταλλαγής επισκέψεων** που θα επιτρέψουν στους αγρότες ανταλλάξουν εμπειρίες πάνω σε καινοτόμες προσπάθειες. **NEO**

Μέτρο: Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού (αρθ. 18)

- Αυτό το μέτρο θα ενισχύει **επενδύσεις που συνδέονται με την καινοτομία** (αν και δεν είναι σχεδιασμένο για να ενισχύει μόνο επενδύσεις σχετικές με την καινοτομία).
- Στην περίπτωση **δράσεων των επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ, το ποσοστό στήριξης αυξάνεται κατά 20% (μέγιστο 90%)** για τις επενδύσεις στο γεωργικό τομέα και τη μεταποίηση και εμπορία.

Μέτρο: Συνεργασία (1) (αρθ. 36)

- Αυτό το μέτρο έχει βασιστεί στο μέτρο που υπάρχει στην τρέχουσα περίοδο έχει όμως πολύ πιο διευρυμένο πεδίο εφαρμογής (10 μορφές συνεργασίας αντί μίας)

Συσπειρώσεις και δίκτυα (Οργάνωση και δημιουργία)

- Η στήριξη χορηγείται μόνο σε νεοσυσταθείσες συσπειρώσεις και σε νεοσυσταθέντα δίκτυα και σε εκείνες(-α) που ξεκινούν νέα δραστηριότητα.

Οι Επιχειρησιακές ομάδες της ΕΣΚ:

- Χρηματοδοτούνται για την ίδρυση και λειτουργίας τους
- Μπορούν να συμμετέχουν σε δράσεις του μέτρου, όπως πιλοτικά έργα και ανάπτυξη νέων προϊόντων, διαδικασιών κλπ.
- Μπορούν να κάνουν χρήση και των άλλων μέτρων αγροτικής ανάπτυξης – σε συνδυασμό ή ανεξάρτητα με τη Συνεργασία (π.χ. το μέτρο Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού)

- Μπορούν να κάνουν χρήση των άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων ιδιαίτερα αυτών της πολιτικής της ΕΕ για την έρευνα.

Μέτρο: Συνεργασία (2) (αρθ. 36)

Πιλοτικά έργα

- Ο όρος πιλοτικά έργα έχει την έννοια των δοκιμών
- Οι δοκιμές αφορούν όχι μόνο νέα προϊόντα, διαδικασίες κτλ. αλλά και δοκιμές για την προσαρμογή «παλιών» προϊόντων, διαδικασιών κλπ. σε νέες γεωγραφικές/περιβαλλοντικές συνθήκες κλπ.
- Η διάδοση των αποτελεσμάτων των πιλοτικών έργων είναι υποχρεωτική.

Μέτρο: Συνεργασία (3) (αρθ. 36)

Ανάπτυξη νέων προϊόντων, πρακτικών, διεργασιών και τεχνολογιών στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας

- Συνέχεια του υφιστάμενου μέτρου χωρίς τον περιορισμό των εμπλεκόμενων φορέων
- Σχεδόν σίγουρα θα είναι μια από τις σημαντικότερες διατάξεις για τις επιχειρησιακές ομάδες ΕΣΚ
- Όπως και κατά την τρέχουσα περίοδο, η στήριξη προορίζεται για δραστηριότητες οι οποίες αφορούν την "ανάπτυξη" – αντί τη βασική έρευνα
 - Στήριξη μπορεί επίσης να χορηγείται σε μεμονωμένους φορείς, στην περίπτωση όμως αυτή, είναι υποχρεωτική η διάδοση των αποτελεσμάτων.

Συμπεράσματα

- Στη νέα προγραμματική περίοδο δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην **καινοτομία**
- **Διαθέσιμοι πόροι στα ΠΑΑ:** όλα σχεδόν τα μέτρα των ΠΑΑ θα μπορούν να χρηματοδοτούν δράσεις για τις καινοτομία αλλά και
- **4,2 δισ. για έρευνα και καινοτομία** για τη γεωργία από Ορίζοντα 2020
- **Αυξημένα ποσοστά στήριξης** για τις δράσεις των επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ σε επενδύσεις καινοτομίας
- Οι πόροι που θα μεταφερθούν από τον 1^ο στο 2^ο πυλώνα εξαιτίας της εφαρμογής του ανώτατου πλαφόν (capping) προορίζονται αποκλειστικά για σημαντικές ενέργειες καινοτομίας και το **ποσοστό συγχρηματοδότησής τους θα είναι 100%**

- **Κατάλληλη χρονική στιγμή:**

η νέα προγραμματική περίοδος συμπίπτει με μία χρονική στιγμή που η Ευρώπη και η Ελλάδα αναζητούν να εφαρμόσουν νέες ιδέες, νέους τρόπους.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Χρήσιμες συνδέσεις

- <http://www.agrotikianaptixi.gr/index.php?obj=2dfe1946b3003933>
- http://ec.europa.eu/agriculture/eip/index_en.htm
- www.ec.europa.eu/research/horizon2020

